

BOTANISK BESKRIVELSE

LANDSKAB, NATURTYPER OG VILDE PLANTER
I FORENINGENS OMRÅDE

GRUNDEJERFORENINGEN ØRNBJERG

Forord.

Igennem årene har der i foreningen været flere forslag om, at det kunne være interessant at få lavet en botanisk beskrivelse af den spændende og varierende flora, som vi har i vort område. Men problemet har været at finde den / de rette personer, som ville være i stand til at lave en sådan beskrivelse.

I slutningen af 2007 fik bestyrelsen kontakt med teamleder Anne Marie Steffensen i Natur & Miljø afdelingen i Jammerbugt Kommune. Anne Marie Steffensen, som allerede havde et vist kendskab til vort område, fandt opgaven interessant, og det blev aftalt at gå i gang med opgaven i foråret 2008.

Anne Marie Steffensen har tidligere arbejdet i Nordjyllands Amt med bl.a. botanisk registrering. Desuden har Anne Marie Steffensen i de sidste 12 år i fritiden botaniseret intensivt til projektet Atlas Flora Danica, som har til formål at kortlægge den vilde danske flora – se yderligere herom på www.botaniskforening.dk.

Den botaniske gennemgang af dele af vort område blev gennemført den 16. juni 2008. Under gennemgangen blev der dels foretaget notater om floraen, og dels taget en række fotos.

Foreningen har efterfølgende fra Anne Marie Steffensen dels modtaget notatet ” Grundejerforeningen Ørnbjerg – landskab, naturtyper, vilde planter og plejeforslag ”, dateret 4. juli 2008, samt en række fotos. Det uredigerede notat samt fotos ligger på foreningens hjemmeside under ”området / flora ”.

Nedenstående botaniske beskrivelse er en revideret udgave af Anne Marie Steffensens notat, idet vi dels har udeladt afsnittene om naturpleje, og dels har medtaget en liste over notatets tilhørende fotos.

På bestyrelsens vegne.

Søren Dam

Formand

Botanisk beskrivelse.

Af Anne Marie Steffensen.

Grundejerforeningens arealer findes både på sandet/leret moræneland mod øst og på højtliggende klitlandskab mod vest. Ind imellem er der større lavtliggende arealer. I 1600 tallet blev hele området stort set lagt øde af flyvesand, der stadigvæk udgør jordoverfladen.

Flyvesandet lagde sig over forskellige jordbundstyper, og det giver området en særlig stor variation.

På to kortblade der dækker perioderne henholdsvis 1842-99 og 1953-1975, får man et indtryk af, hvordan området har været udnyttet efter at sandflugten havde hærget.

Kortbladene kan findes på Kort-og Matrikelstyrelsens hjemmeside www.kms.dk.

Det ældste kort viser, at det lavtliggende område med dele af Sarasvej og øst for Sarasvej (område 4) allerede var afvandet med gravede grøfter, der afvandede til Kringelbæk. Og der var også gravet grøfter fra de tre søer til afvandingsgrøften.

Denne tilstand er stort set identisk på kortene fra 1953-75, og synes stadigvæk at gælde.

De tre små søer, hvoraf den sydligste er groet helt til, udgør et særpræget islæt i klitlandskabet. Et bud på en forklaring på søernes dannelse er, at de er opstået fra kilder, der udspringer ved foden af moræneskrænterne. Kilderne har dannet en slags bassinkilder, som efterhånden er blevet til småsøer med stejle sider. Da der i over 100 år har eksisteret grøfter fra alle tre søer til afvandingsgrøfterne vest og nord for søerne, tolkes dette også som tegn på, at der er kilder med i dannelsen af søerne.

Også plantevæksten i grøfterne fra søerne tyder på kildevand, f.eks. Smalbladet Mærke og Tykbladet Ærenpris.

På de ældste kort ses også en grøft gennem det lavtliggende område øst for Sarasvej (område 3).

Grøfterne er tegn på, at området i 1800 tallet har været udnyttet til landbrugsdrift, formentlig som høenge.

I dette varierede landskab findes mange forskellige naturtyper i dag.

Nedenfor er flere af disse naturtyper kort beskrevet, og de vilde plantearter, der blev noteret ved en besigtigelse den 16.06.2008, er listet.

Område 1.

Hede og hedemose øst for Sarasvej.

Næringsfattigt, lysåbent og med mange af de karakteristiske hedeplanter:

Klokkelyng	Mosebølle	Revling
Hedelyng	Mose-Pors	Katteskæg
Almindelig Star	Hirse-Star	Tormentil
Krybende Pil		

Område 2.

Gamle klitter øst for Sarasvej.

Sandede klitter tilgroet med græsser.

Revling	Sand-Star	Bølget Bunke
Hjælme - dominerende	Gederams - hvor der har været ryddet buske for nylig	

Område 3.

Natureng øst for Sarasvej.

Næringsfattig eng med mange arter, dannet ved dræning af hedemose.

Trævlekrone	Børste-Siv	Lav Ranunkel
Musevikke	Katteskæg	Fløjelsgræs
Rød Svingel	Tormentil	Gåse-Potentil
Alm. Syre	Håret Star	Djævelsbid
Vellugtende Gulaks	Hare-Star	Alm. Star

Hirse-Star.

I kanten af engen sås Rynket Rose.

Den smukke busk Rynket Rose er et farligt bekendtskab. Den er tidligere blevet meget anvendt som læplante i sommerhusområder og ved kyster. Men den kan brede sig helt ukontrollabelt, så et område til sidst kun består af tæt buskads af Rynket rose. Det er næsten umuligt at komme den til livs, hvis den først rigtig har fået fodfæste. Derfor anbefales det at fjerne den, hvis den dukker op på nye steder og at begrænse dens udbredelse mest muligt, hvor den allerede findes. Det eneste rigtig effektive er at grave den helt op inklusive jordstængler.

3a. Naturtypemix af fugtig eng og hede, den sydligste del af arealet øst for Sarasvej.

Lyse-Siv - dominerende på engen	Pille-Star	Smalbladet Mangeløv,
Grå-Pil	Revling	Hedelyng

Bølget Bunke.

Uvist hvorfor synes de sivdominerede partier at vokse i brede striber med de lidt tørere hedepartier imellem, domineret af græsarten Bølget Bunke.

På det ældste kort er dette areal vist som en markfelt. Måske er klitter udjævnet i lavninger, som så danner den ”sribede” struktur.

Område 4.

Eng vest for Hjertesøen og afvandingsgrøften.

Engen artsfattig, Lyse-Siv og Fløjelsgræs dominerer på hver sin del af engen.

Område 5.

Hede nordvest for Sinnesvej op mod grøft.

En fin klithede med:

Revling	Hedelyng	Klokkelyng
Alm. Star	Krybende Pil.	

Den østlige Sø.

Søen blev nænsom oprenset for 4-5 år siden (tilladelse hertil fra amtet, da alle søer er omfattet af naturbeskyttelsesloven).

Søen er midt i tæt med Dynd-Padderok. Desuden er der under vandoverfladen udbredte måtter af vandplanten Vandpest. Vandkvaliteten så fin ud på besigtigelsesdagen. Vandpest er svær at bekæmpe. Den spredes kun vegetativt, da der kun findes hun planter i Danmark. Men hver en stump, der knækker af, kan vokse videre. Kan måske hævnes, hvis der trækkes vod gennem søen jævnligt, og det opfiskede fjernes fra søen. Men det vil også kunne forstyrre bunden, så der kommer næringsstoffer op i vandet, med algevækst til følge.

Søen har en bredzone på 3-4 m, med mange sumpplanter f.eks.:

Bukkefod	Vand-Mynte	Næb-Star
Lyse-Siv	Kær-Snerre	Bredbladet Dunhammer
Grå-Pil	Bittersød Natskygge	Kragefod
Gul Fladbælg	Kær-Tidsel	

Mange sommerfugle holder til i de høje blomstrende stauder.

Hjertesøen.

Også i Hjertesøen er der meget vandpest, men ellers en god vandkvalitet.

Til gengæld har Hjertesøen en bredzone, der på nogle strækninger rummer en plantevækst karakteristisk for rigkær: Mange forskellige plantearter, både blomsterplanter, siv, star-arter og

græsser, kogleaks mv. Ved besigtigelsen blev der f.eks. fundet den sjældne Fåblomstret Kogleaks, en lille, meget beskednen plante med en tynd stængel og et lillebitte hoved.

Af andre arter blev noteret en pæn bestand af:

Kødfarvet Gøgeurt	Kær-Trehage	Vand-Mynte
Eng-Kabbeleje	Djævelsbid	Liden Skjaller
Sump-Karse	Stjerne-Star	Grå Star
Dværg-Star	Næb-Star	Fladtrykt Kogleaks
Smalbladet Kæruld	Kær-Padderok	Mangeblomstret Frytle.

Det er vigtigt, at de partier, der er lysåbne, ikke vokser til. En nænsom slåning om efteråret med le ville være fint. Men tilsyneladende holdes vegetationen lav. En trampesti gennem området er fin, hvis den ikke udvides. I kanten af stien er der netop de forhold, som nogle af de mindste arter kræver, f.eks. Dværg-Star og Fladtrykt Kogleaks.

Den tredje sø.

Søen er helt tilgroet, især med smukke forekomster af Smalbladet Kæruld.

Desuden:

Dynd-Padderok	Næb-Star	Smalbladet Mærke - tegn på kildevand
Dunhammer	Kær-Tidsel	Kragefod

I kanten af søen, hvor der er lidt tørrere, er der den stride græsart Katteskæg, Revling og Kratfladbælg som er hede-og overdrevsarter.

Den tilgroede sø er meget fin for flere arter af sommerfugle, og det kan ikke anbefales at den udgraves igen. Men måske kan den blive lidt vådere, hvis afløbet hæves.

Fotos.

Nedennævnte fotos findes i den nævnte rækkefølge på foreningens hjemmeside under området / landskab / flora.

Engen langs Sarasvej
Mosebølle
Tormentil
Krybende Pil
Porse krat
Porse
Rynket Rose

Trevlekroner
Star
XXXXX
Gulaks
Bølget Bunke
Almindelig Kællingetand
Humle
XXXXXX
Hjertesøen
Vandpest
Trevlekroner
Kødfarvet Gøgeurt
Kødfarvet Gøgeurt
Bredpande
Krageurt
Kæruld
Brunelle / Læbeblomst
Soldug
Soldug
Lyng

Kettrup Bjerger
August 2008.